

Původ materiálu

Tomáš Pavelka

Pořadí v lekci

51

1. Samuelova 5–7

Postřehy pro učitelku

Pelišťejci tedy Boží schránu vzali, přenesli ji do domu Dágonova a vystavili ji vedle Dágonu. (5,2) Navazuje z předchozího vyprávění, kdy si Izraelci vzali archu úmluvy do boje proti Pelišťejcům, aby je zastrašili. Akce měla ale opačný efekt – Pelišťejci se sice lekli, ale o to statečněji bojovali a vyhráli. Kdežto Izraelci si archu vzali s sebou, aniž by v Hospodina opravdu věřili. Pelišťejci tak v Hospodina věřili vlastně víc, než Izraelci. Někdy jsme svědky toho, že pohané mají k Božím věcem (kostelu, bohoslužbě, církvi) větší respekt, než samotní věřící, což je pro nás zahanbující.

Je však také dobré vzpomenout na slova apoštola Jakuba: „Někdo však řekne: 'Jeden má víru a druhý má skutky.' Tomu odpovím: Ukaž mi tu svou víru bez skutků a já ti ukážu svou víru na skutcích. Ty věříš, že je jeden Bůh. To je správné. I démoni tomu věří, ale hrozí se toho.“ (Jakub 2, 18n) Pelišťejci vystavují archu vedle své modly Dágonu, protože pro ně je „bůh jako bůh“. Uctívají bohy, protože se to hodí, je lepší mít mocné bohy na své straně. Ale necítí k nim lásku. Jak správně říká Kalvín, „pravá zbožnost je bázeň spojená s hlubokou nákloností“. Boha se nemáme **jen** bát, máme být také rádi, že je, máme jej milovat.

Dágon ležel tváří k zemi před Hospodinovou schránou (5,4) tzn. jako by se Hospodinu klaněl. Pelišťejci se tak dovídají, že není bůh jako Bůh. Příhodné poselství i pro naši dobu, která má sklon vidět všechna náboženství jako stejně cenná. Dokonce i z církve někdy zaznívá mylný názor, že „máme všichni jednoho Boha“. Když dvě víry o té samé věci tvrdí pravý opak, nemohou mít pravdu obě. Např. v jainismu je vegetariánství podmínkou spásy, křesťan je naopak povzbuzován, aby jedl vše (Sk 10, 10–16). Různé víry pro sebe ani nejsou příliš velkým obohacením, protože když si navzájem objasní v čem přesně se nemohou shodnout, není už moc o čem se bavit. Je samozřejmě potřeba vědět, co naši protivníci *skutečně*?

učí, abychom jim nepodsouvali něco, co není pravda a neodsuzovali je neprávem.

Jinou otázkou je, zda jiní bohové „existují“ nebo ne. Písmo není úplně jednoznačné. V některých částech Písma Hospodin „stojí ve shromáždění bohů“, jinde zas stojí jasně „já jsem Bůh a jiného už není“. Pavel v 1 Kor 10, 20 říká „to, co pohané obětují, obětují démonům“. Asi nejjasněji shrnuje opět Pavel v Ř 1, 21–23. „Poznali Boha, ale nevzdali mu čest... zaměnili slávu nepomíjitelného Boha za zobrazení podoby pomíjitelného člověka, anebo i ptáků a čtvernožců a plazů.“

Celé to snad jde shrnout takto: Lidé ve svých různých náboženstvích objevují jistě část pravdy o pravém Bohu, ale vše mísí z pověrou. Možná pro tu dobrou část některá místa Písma s jinými bohy jakoby počítají, stejně jako my máme mít jistou míru respektu k tomu, co je na přesvědčení pohanů čestné a ctnostné. Když lidé něčemu věří a ovlivňuje to jejich životy, prostě to tu „nějak je“. Když někdo uvidí strašidlo a uteče kvůli němu z domu, je to jen přelud ale zároveň zasahuje do skutečného života. Když ale přijde „na akorát“, jiní bohové než Hospodin prostě nejsou, jsou to jen přeludy. Služba přeludům má vposledu vždy sklon člověka pohltnout, démonsky se ho zmocnit. Dodejme závěrem, že my jsme již jediného pravého Boha poznali, otázka, jak je tomu s jinými bohy tak pro nás není nijak zásadně důležitá a věnujeme se jí jen pro úplnost.

Dágonova hlava a obě jeho ruce ležely uraženy na prahu (5,4) Znamení Dagonovy bezmoci tváří v tvář Hospodinu. Hlava znamená důstojnost, ruce moc, schopnost něco udělat; obojí Dágon ztrácí před Hospodinem. Možná částečná odpověď na naši předchozí otázku: Dágon něco znamenal, „dokud byl mezi Pelišťjci sám“. Když ale mezi ně přišlo znamení moci skutečného Boha (archa), Dágon najednou neznamenal nic.

Možná nás napadne „kdo to udělal“. Pro naši představivost je ještě přijatelné, že socha spadne z podstavce před Boží schránou – stejně i pro Pelišťjce, kteří i později přemýšlejí, zda to celé není náhoda. Uražené ruce a hlava uložené úhledně pár metrů dál na prahu už ale nejsou náhoda. Vtip divu je ale vždy právě v tom, že nikdo neví, kdo a jak to udělal, vidíme už jen výsledek. Věc se nicméně stala a je nevysvětlitelná i pro nás věřící.

Proto až dodnes nešlapou v Ašdódu... na Dágonův práh (5,5) Poselství divu bylo jasné – Bohem je pouze Hospodin. Pelišťjci si z toho ale vzali jen to, že ten práh nějak nosí smůlu. Je to typická pověřčivost pohanství, kdy nemáme k bohu žádný vztah, nezajímá nás celkový smysl věcí, ale pouze to, že některá věc, místo, čas, přináší štěstí nebo smůlu. Nutno dodat, že jako křesťané jistou míru pověřčivosti u lidí tolerujeme. Snoubencům nedáváme jako svatební dar nože (pověra „rozřezou štěstí“), nepodáváme si ruce křížem atd. Děláme to

proto, aby si lidé pověřčivě nevykládali naše jednání jako osobní útok, „uřknutí“. Sami u sebe si však musíme uchovat vědomí, že takové věci nic neznamenaají.

Nechť je schrána Boha Izraele dopravena do Gatu. (5,8) Následující vyprávění o cestování Boží schrány z místa na místo má humornou povahu, kterou vycítíme i napříč tisíciletími. Je to takové „přehazování horké brambory“. Nejdříve jde schrána do Gatu možná proto, že Gatské kníže si myslí, že dovede věc zvládnout lépe, než než Ašdódští a těší se na zajímavou náboženskou trofej. Ale nevyjde to. Ekróňanům už chtějí nejspíš archu podstrčit jako „černého Petra“, už se nekoná žádná porada knížat, ale plán nevyjde.

způsobila Hospodinova ruka ve městě nesmírnou hrůzu a ranila muže města, malé i velké; vyrazily se jim nádory (5,9) Kdo je více zvyklý na povětšinou vážný tón Nového Zákona (tam jde o všechno), může být překvapen nezřídka černěhumorným nádechem starozákonních příběhů. Jak zjistíme z více než náznaků další kapitoly, nešlo nejspíš o ledažaké nádory – nákaza děsí především muže a samotný originální text zřejmě záměrně užívá výrazů, které mohou znamenat intimní partie. Nákazu bychom asi mohli přirovnat k dnešním příušnicím, které neléčené mohou v dospělosti být až smrtelné, navíc ale ohrožují „mužnost“ – pro pelištejské válečníky bylo asi obtížné rozhodnout se, co je horší. Tento aspekt textu však není pro děti zřejmě nijak zajímavý a tak jej uvádíme jen pro úplnost.

Volání města o pomoc stoupalo k nebesům. (5,12) A v další kapitole bude vyslyšeno. Při vši nesmlouvavosti bojů s pohany v SZ nikdy nezanikne fakt Božího slitování nad každým trpícím. Pelištějcům se v průběhu kapitoly smějeme (humor je jednou z nejlepších zbraní proti utlačovatelům); závěr kapitoly nás ale upomíná, že jsou to také lidé a bolest a ponížení cítí úplně stejně, jako my. Že je nějaká bolest komická, nečiní ji méně bolestnou, spíše naopak. I později bude v SZ platit: Boj proti nepřátelům jen tehdy, když jsou reálným ohrožením a mají moc; nad bezmocnými slitování.

Po sedm měsíců byla Hospodinova schrána na poli Pelištejců. (6,1) tedy více než půl roku si s ní nikdo neví rady. Jako i Bůh sám je nezařaditelný, nepochopitelný, pokud poznání Boha není spojeno s láskou.

Pelištejci svolali kněze a věštce a ptali se ukazuje se, že i pohanští kněží a věštci mají nějaké povědomí o Hospodinu. Již jsme citovali Pavla, že poznání pravého Boha je do jisté míry přístupné všem lidem. Pohanští kněží správně usuzují, že je potřeba přinést oběť za provinění, přiznat vinu. Příznačné však je, že říkají Musíte jí (tedy arše) přinést oběť za provinění. Ve své pověřčivosti tak jisté poznání neviditelného Boha okamžitě zaměňují za nějakou viditelnou věc, tentokrát za archu. Také oběť v podobě napodobenin nádorů a myší

je klasická magická praktika léčení stejného stejným. Stále si také nechávají v záloze, že stalo se nám to náhodou (6,9). Aby si byli jisti, nechávají vůz táhnout kravami po otelení a telata nechávají doma. Za normálních okolností by se krávy vrátily ke svým telatům.

šly stále po téže silnici a bučely (6,12) bučely zřejmě proto, že se jim nechtělo jít, ale musely. Krávy vede zpět sama moc Boží.

Hospodin však ranil bétšemešské muže za to, že se podívali do Hospodinovy schrány.(6,19)

Protože ani Izraelci nerozeznávají v Hospodinu jediného prv=ho Boha, stejně jako Pelišťejci. Do archy se zřejmě podívali proto, aby zjistili zda z ní pelištějci něco nevzali nebo do ní něco nepřidali. Ale když Bůh mohl způsobit, aby se archa vrátila, neohlídal by si i toto? Možná využili příležitosti a podívali se do archy, což jinak směl jen kněz. Možná nám přijde zvláštní, že v arše byly desky zákona, nádoba s manou a Áronova hůl **na svědectví** a přitom je směl vidět jen velekněz. Ale taková je samotná povaha víry Bůh chce, aby si lidé svědčili navzájem a pro Boha věřili jeden druhému. Do třetice, osud mužů z Bét-šemeše ukazuje, že Bůh je nejen dobrý, ale také svatý, užitek z Boží dobroty máme jen tehdy, když Boha nezlehčujeme, ale máme před ním posvátnou bázeň.

**Kdo m?že obstat p?ed Hospodinem, tímto svatým Bohem? A ke komu poputuje od nás?(6,20) **

Následuje podobná situace jako u Pelišťejců, bétšemešští se budou snažit archy zbavit. Jak uvidíme v další kapitole (7,2), archa bude dvacet let (!) uklizená v Kirjat-jearímu, protože si s ní nikdo neví rady, stejně jako Pelišťejci. I pro Izraelce je Hospodin jen jeden z bohů a svým způsobem neužitečný, protože si žádá osobní vztah. Na to lidé nejsou stavění, jsou zvyklí uvažovat spíše způsobem kolik to bude stát a co za to.

Tu celý izraelský dům zatoužil po Hospodinu. (7,2) Dalo by se říci, že nastala generační výměna, uplynulo dvacet let. Jsou nejen více a méně zbožní lidé, ale i více a méně zbožné generace. Není tomu tak, že je v každé době stále stejné procento dobrých a zlých. Jsou generace zkažené (tak mluví Ježíš o svém pokolení), jsou generace slušné. V tom dnes může osamocený věřící najít útěchu, narodil se prostě do doby, kdy je věřících málo, klidně se v tom ještě za svého život může dočkat změny. Zároveň nám to brání v časté snaze vybírat z lidí, kteří vyznávají víru ještě nějakou menší skupinku pravých věřících, obrácených, znovuzrozených apod. Zás tak komplikované věci nejsou, někdy je věřících prostě víc, někdy míň. Že se jistě v církvi někdy vykytují pokrytci neznamena, že je máme vidět v každém druhém.

čerpali vodu a vylévali ji před Hospodinem (7,6) následuje pokání Izraelců. Čerpání a vylévání vody je něco jako oběť. S velkou námahou vytáhne člověk drahocenou vodu ze

studny a pak ji jen tak vyleje. Říká tím: Nezasloužím si tvé dobré dary, Hospodine. V Zákoně takový úkon nikde ustanoven není, je asi spíš pohanského původu, ale Bůh i takovou nevhodnou bohoslužbu shovívavě přijal, protože byla upřímná.

Když se Pelištejci doslechli, že se Izraelci shromáždili do Mispy, vytáhla pelištejská knížata proti Izraeli. (7,7) Pelištejci pochopili shromáždění jako přípravu na válku. Církev je často pronásledován proto, že se jejímu náboženskému počínání přisuzují politické účely. Třeba neochota obětovat císaři ve starém Římě byla brána jako vzpoura.

Hospodin onoho dne zahřměl mocným hlasem proti Pelištejcům a uvedl je ve zmatek. (7,10) Prvek častý i v jiných Hospodinových bojích. Vojsko je mocné, když jedná jako jeden muž, když věří veliteli a smyslu věci. Když toto není, chová se jako zmatený dav a je nebezpečné vlastně i samo sobě. Trest pro Pelištejce odpovídá provinění: Nemají víru v nejvyššího Velitele a smysl všeho, jejich trestem je proto zmatek. Izrael je takto zachráněn.

Návrh výkladu

1. Izraelci vzali truhlu do boje, aby poděsili Pelištějce, ale smi nevěřili. Pelištějci věřili, ale báli se a strach jim dal sílu bojovat. Nikdy nemáme hrozit tím, co nejsme připraveni udělat.
2. Pelištějci věřili v Hospodinovu moc, ale byl pro ně Bůh jako bůh. Chtěli Hospodina jen využívat. Tenhle Bůh je le mocnější než ostatní bohové, kteří ani bohové nejsou. Nikdo jej k ničemu nemůže donutit. Ale Bůh chce, aby jej lidé milovali a tomu, kdo jej miluje, dá sám od sebe nakonec všechno, ne protože by musel, ale protože chce. Jako naši rodiče nám dávají dobré věci ne proto, že by museli, ale protože nás mají rádi a chtějí.
3. Dágonova socha se klaní arše. Napoprvé to mohla být ještě náhoda, na podruhé už ne. Jak to Bůh udělal, nevíme, nikdo u toho nebyl. Je to pro nás tejně překvapení, jako pro Pelištějce, je to zázrak.
4. Bůh potrestal Pelištejce boláky (do jaké míry popsat ponižující povahu nemoci nechávám na učitelkách)
5. Pelištějci si archu přehazovali jako horký brambor.
6. Nakonec jim jejich věšci poradili poslat archu zpátky s dary. I když věděli o Hospodinu, mysleli si, že to celé dělá archa. Archa přitom byla vlastně obyčejná truhla, to vše způsobil Hospodin.
7. Archa se zázračně vrátila. Měla být pro Izraelce jako Boží trůn, bétšemešští si ale mysleli, že je Bůh nevidí, když se do ní tajně podívali.

8. Všichni se polekali a raději archu uklidili do Kirjat-jearímu na dvacet let. Přitom ale stačilo Boha milovat a zároveň si ho vážit.
9. Ale přišla lepší generace. I po dneku, kdy je věřících málo, může zase přijít doba, kdy jich bude hodně.
10. Izraelci litovali, že měli jiné bohy a Hospodina neposlouchali. Shromáždili se, aby přiznali svůj vinu, Pelištějci si mysli, že se chyťsají do bitvy a zaútočili první. Ale Bůh Izraelcům odpustil, protože se přihnali a udělal mezi jejich nepřáteli zmatek, takže je Izraelci porazili.

Kam dále

[NŠ Louny](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[NŠ Louny](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 5–7](#)